

міленіяла; Лілія Ананіч: *Тое, што нас каштавалі на зуб, добра разумее беларускае грамадства; І сыты, і п'яны: гэтыя супы можна ў пост – і яны вас здзівяць!*; Натарыус для бабы Раі: *стаць зразумелым для любога кліента – гэта магчыма.*

Камунікатыўная **стратэгія эмацыянавання** выяўляецца ў выкарыстанні ў назве публікацыі сродкаў, якія выклікаюць у чытача эмацыянальны водгук. Прыкладам рэалізацыі дадзенай стратэгіі могуць паслужыць загаловкі «*Давай, пазванкі яму ламай!*» Расійскія найміты знялі на відэа, як забілі сірыйскага дзержыцыра; *3 ракі ў Піцеры вылавілі дацэнта ўніверсітэта. А ў яго запlechніку былі адрэзаныя жаночыя рукі; “Задушаная голымі рукамі”*. У Мінску зладзілі акцыю супраць дамашняга гвалту. Такія загаловкі толькі называюць прадстаўленыя ў публікацыях праблемы, але і выклікаюць масу негатыўных эмоцый.

**Стратэгія інтэрпрэтацыі** падразумявае бесперапыннае даследаванне і аналіз СМІ сацыяльнай рэчаіснасці, не толькі канстатацыю існуючых фактаў, але і іх супастаўленне, абагульненне, выяўленне знешніх і ўнутраных сувязяў. Названая стратэгія рэалізуецца ў аналітычных жанрах. Напрыклад, у матэрыяле «*Вам не перадаць, колькі эксперыменту на ёй ставілі*». Як тата адзін выхоўвае дачку аўтар распавядае пра нялёгкае само па сабе жыццё інвалідаў, якое абцяжарваецца шэрагам сацыяльных праблем. У загаловку ўсе гэтыя праблемы абагульняюцца і называюцца эксперыментамі.

**Заклучэнне.** Такім чынам, праведзенае намі даследаванне паказала, што ў загаловках тэкстаў беларускамоўнага перыядычнага друку найбольш актыўна выкарыстоўваюцца стратэгіі інфармавання і ўздзеяння як спосаб закрануць эмоцыі і свядомасць адрасата. Такая папулярнасць названых стратэгіяў, на наш погляд, звязана з асноўнымі функцыямі, якія рэалізуюцца праз СМІ, – інфармацыйная, камунікатыўна-кагнітыўная і функцыя кантролю і крытыкі.

1. Назаров, А.А. Коммуникативные стратегии периодических печатных изданий на региональном информационном рынке [Электронный ресурс] / А.А. Назаров. – Режим доступа: <http://cheloveknauka.com/kommunikativnye-strategii-periodicheskikh-reshatnyh-izdaniy-na-regionalnom-informatsionnom-gynke>. – Дата доступа: 02.03.2020.
2. Олешков, М.Ю. Интенция как основа коммуникативной стратегии в институциональном дискурсе / М.Ю. Олешков // Русский язык: исторические судьбы и современность: III Международный конгресс исследователей русского языка / Москва, МГУ им. М. В. Ломоносова, филологический факультет, 20 – 23 марта 2007 г.: Труды и материалы / Составители М.Л. Ремнева, А.А. Поликарпов. – М.: МАКС Пресс, 2007. – С. 401 – 402.

## ВЯЛІКАЯ АЙЧЫННАЯ ВАЙНА ПРАЗ ПРЫЗМУ МОВЫ ТВОРАЎ НІЛА ГІЛЕВІЧА

**Марозава А.А.,**

*студэнтка 3 курса ВДУ імя П.М. Машэрава, г. Віцебск, Рэспубліка Беларусь*

Навуковы кіраўнік – Дзядова А.С., канд. філал. навук, дацэнт

Ніл Гілевіч з'яўляецца агульнапрызнаным майстрам паэтычнага слова, якое прасякнута грамадзянскім пафасам і публіцыстычным гучаннем. Уся яго творчасць – гэта імкненне да нацыянальна-культурнага адраджэння Беларусі, жаданне вярнуць беларусам гістарычную памяць і разуменне страчаных духоўных каштоўнасцей, паказ таго, “як цяжка шлях нам церабіць да Беларусі”. Актуальнасць тэмы нашага даследавання абумоўлена неабходнасцю вывучэння моўных асаблівасцей мастацкіх твораў у гісторыка-культурным аспекце, што з'яўляецца адной з прыярытэтных задач сучаснай лінгвістыкі.

Мэта артыкула – раскрыць спецыфіку моўных сродкаў, праз якія рэпрэзентуецца тэма Вялікай Айчыннай вайны ў паэзіі Ніла Гілевіча.

**Матэрыял і метады.** Даследаванне праведзена на матэрыяле паэтычных твораў Ніла Гілевіча [1]. Асноўнымі метадамі даследавання выступаюць апісальны метады і метады сістэмнага аналізу.

**Вынікі і іх абмеркаванне.** Адной з самых трагічных старонак у гісторыі Беларусі стала Вялікая Айчынная вайна. Колькасць тых, хто загінуў ад рук фашыстаў, немагчыма дакладна падлічыць і сёння. Пасля заканчэння ваеннага ліхалецця прайшло шмат часу, аднак для беларускіх пісьменнікаў як старэйшага, так і малодшага пакалення “падзеі вайны не толькі не блякнуць, але... набываюць новую рэчывнасць” [2, с. 13]. Адным з такіх пісьменнікаў з'яўляецца Ніл Гілевіч, дзяцінства якога прыпала на гады нямецкай акупацыі. На ўсё жыццё ў памяці паэта, які нарадзіўся ў вёсцы Слабада Лагойскага раёна, засталіся апаленыя вайной дзіцячыя ўспаміны.

На тэрыторыі Беларусі, як вядома, набыў асаблівы размах партызанскі рух. У разгортванні партызанскага супраціўлення вялікую дапамогу аказалі жыхары Лагойшчыны, што неаднаразова ўзгадваецца ў вершах паэта: “*Зямля бацькаў, Лагойшчына мая, / Край неўміручай партызанскай славы!*” / *На ўсё жыццё ўвабраў у сэрца я / Тваіх кастроў і боек дым гаркавы* [1 с. 37]. У гэтых радках адчуваецца гонар аўтара за тое, што яго родная зямля не скарылася ворагу. Развіты зваротак *край неўміручай партызанскай славы* дастаткова дакладна семантызуе подзвіг патрыётаў лагойскага краю. Праз эпітэт *неўміручай славы* выказваецца ўпэўненасць, што гераічныя, самаданыя ўчынкі партызанаў, якія дзейнічалі на тэрыторыі малой Радзімы Ніла Гілевіча, назаўсёды застануцца ў памяці нашчадкаў.

У гады ваенных дзеянняў, якія адбываліся на тэрыторыі Беларусі, будучы паэт быў яшчэ падлеткам. Тое, што чынілі фашысты на яго роднай зямлі, пакінула след у сэрцы і моцна паўплывала на светапогляд, мастацкую творчасць, прымусіла задумацца над праблемай наступстваў войнаў у будучым.

Так, у сваіх вершах ён узгадвае падзеі Вялікай Айчыннай вайны, акцэнтуючы ўвагу на тым, што давялося перажыць нашаму народу, падрэсліваючы, што пасля столькіх гадоў барацьбы мы, нарэшце, заслужылі мір і спакой: *“Столькі зведаўшы гора, нягод, / Столькі слёз, і крыві, і агню – / Ты, Радзіма, на тысячы год / Заслужыла сабе цішыню”* [1, с. 217]. Асноўную сэнсавую нагрукку ў мове гэтых радкоў нясуць словы з адмоўным канататыўным кампанентам значэння (*столькі*) *гора, нягод, слёз, крыві, агню*. Семантычнай супрацьпастаўленасцю характарызуюцца словазлучэнні *грозны час* – гады вайны, які прынеслі нашаму народу неперапраўныя чалавечыя страты, і *светлы дзень* – Дзень Перамогі, які стаў пачаткам мірнага жыцця на Беларусі: *“Тут грозны час сяброў мне не збярог, / Ім мірны дзень сустрэць не давялося...”* [1, с. 36].

Праз усё жыццё Ніл Гілевіч пранёс у сэрцы падзеі вайны. Пра гэта сведчаць наступныя радкі, пабудаваныя ў форме рытарычнага пытання: *“Хіба калі-небудзь / Забуду я край, / Дзе кроў маіх продкаў / Свабоду крапіла, / Дзе ружы не вянуць / На брацкіх магілах?”* [1, 53], у якіх словазлучэнне *брацкія магілы* сімвалізуе мужнасць і подзвіг салдат, што назаўсёды засталіся на поле боя. У сваіх вершах паэт-публіцыст невыпадкова прыводзіць назвы вёсак Хатынь, Губа, Ідаліна, Ніўкі і інш., якія былі спалены немцамі і зніклі назаўсёды з геаграфічнай карты Беларусі: *“Гарыць Хатынь, Губа, Ідаліна, / Палаюць Ніўкі, Стайкі, Гані / А колькі заўтра будзе спалена – / Крумкач варожыць на курані”* [1, с. 106]. Глыбокі трагізм нясуць у сабе дзеяслоўныя метафары *гарыць, палаюць*, якія выкарыстоўваюцца ў значэнні ‘знішчаюцца агнём, полымем’. Назоўнік *крумкач* сімвалізуе гора, смерць, няшчасці, якія напаткалі беларусаў падчас ваеннай навалы. Заклапочана, з глыбокім смуткам і болей паэт-грамадзянін гаворыць пра сваю малую Радзіму: *“Гарыць, гарыць мая Лагойшчына / І кроўю сходзіць несціхана”* [1, с. 110], дзе праз адухаўленне *“і кроўю сходзіць несціхана”* выказвае свае глыбокія душэўныя перажыванні за родны край.

Як узгадвалася вышэй, тэма вайны на працягу ўсяго паэтычнага шляху не пакідала Ніла Гілевіча, таму ў сваіх вершах ён звяртаецца да сваіх землякоў: *“Застаўшыся з маленства на вайне, / Я аднаго хачу, мая краіна: / Каб гэта скончылася ўсё на мне. / Каб гэта не стала доляй сына”* [1, с. 104]. Аўтар заклікае сучаснае пакаленне памятаць імёны нашых герояў, якія цаной свайго жыцця абаранілі Радзіму: *“Часцей, часцей прыпамінай / Імёны паўшых смерцю храбрых / За родны край, наш мілы край”* [1, с. 31]. Эпітэт *мілы край* ужыты ў значэнні ‘дарагі, блізкі сэрцу, любімы’.

У вершы “Рагнэдзе” Ніл Гілевіч неаднаразова акцэнтуюе ўвагу на найважнейшых этнічных характарыстыках беларусаў, іх жаданні ва ўсе часы быць незалежным і свабодным народам: *“І аб адным снавала крозу, / І аднаго ў жыцці хацела: / Каб родны край быў вечно вольны, / Не знаў палону, ганьбы рабства; / Каб твой народ, пракляўшы войны, / У мужных сэрцах несціў брацтва”* [1, с. 50].

**Заклучэнне.** Такім чынам, у мове прааналізаваных намі паэтычных твораў Ніла Гілевіча, прысвечаных тэме Вялікай Айчыннай вайны, выразна рэпрэзентуецца гістарычная памяць беларускага народа пра ваеннае ліхалецце. Трагічны бок гэтых сумнавядомых падзей, боль і гнеў паэта перадаюцца праз разнастайныя лексічныя адзінкі, сродкі мастацкай выразнасці і сінтаксічныя фігуры, якія выконваюць эмацыйна-ўзмацняльную функцыю ў мастацкім тэксце.

1. Гілевіч Н. Выбраныя творы: У 2 т. Т. 1. Вершы, паэмы, п’есы. – Мінск: Маст. літ., 1991. – 478 с.

2. Гісторыя беларускай літаратуры XX стагоддзя : у 4 т. / НАН Беларусі, Аддзяленне гуманітар. навук і мастацтваў, Цэнтр даслед. беларус. культуры, мовы і літ. ; навук. рэд. У.В. Гніламёдаў, С.С. Лайшук. – 2-е выд. – Мінск : Беларус. навука, 2012-2015. – Т. 4, кн. 3. – 2015. – 1341 с.

## ПРОБЛЕМА СОЦИАЛЬНОГО НЕРАВЕНСТВА В ПЬЕСЕ ДЖОРДЖА БЕРНАРДА ШОУ «ПИГМАЛИОН»

Махнецова М.М.,

студентка 2 курса ВГУ имени П.М. Машерова, г. Витебск, Республика Беларусь

Научный руководитель – Сенькова О.Ф., ст. преп.

В пьесе Джорджа Бернарда Шоу (George Bernard Shaw) «Пигмалион» (Pygmalion, 1912), написанной в 1912 году, отражаются достаточно острые социальные проблемы, которые сделали её популярной во многих странах мира. Наиболее важной проблемой, которую поднимает автор, является проблема социального неравенства в английском обществе. В данной пьесе остро поставлен вопрос о положении женщины того времени, который рассматривается с особого ракурса, а именно, на истории судьбы девушки-цветочницы, живущей в бедной части Лондона, которая из уличного ребенка превращается в даму высшего общества. Немаловажное значение Шоу уделил произношению. Именно оно, по мнению автора, разделяет общество Англии на социальные классы сильнее, чем какие-либо другие факторы.

Исходя из вышеперечисленных проблем, эту пьесу можно назвать актуальной и в наше время, так как Бернард Шоу стремился показать, что на самом деле непреодолимой пропасти между «низшими» и «высшими» классами не существует. Автор борется со старыми стереотипами мышления, которые порой проявляются в жизни людей и до сих пор.